

Prevod iz talmudske hagade.

Preveo kotarski rabin I. L. Deutsch, Ludbreg.

Moto: Da se i svjetovni zabavni razgovori učenjaka talmuda shvate treba učenosti. (Suka 21b.)

I.

Raba, po nekim rav Chisda, reče: »Kad čovjek opazi, da ga stizavaju bolovi, neka svoja počinjena djela preispita, jer je rečeno (Eha 3, 40): »Dajte da ispitujemo svoje puteve, da ih istražimo i onda se povratimo k Bogu«. Ako je ispitivao, ali nije našao, to se uzrok ima pripisati propustu učenja tore, jer je rečeno (Psalm 94, 12): »Blago mužu, koga Bog kažnjava i iz Tvoje tore hoćemo da učimo«. Ako si nije svijesan nikakovog grijeha propustom, neka znade, da su to kažnjavanja iz ljubavi. Jer je rečeno (Prov. 3, 12): »Onoga, koga Bog ljubi, toga kara«. (Berahot 4a.)

II.

Rabi Chia sin Abaov obolio je. Tada podje k njemu rabi Johanan i upita ga: »Jesu li Ti bolovi dragi«. On odgovori »Niti oni a niti nagrada«. Tada reče: »Daj mi svoju ruku«. On mu dade ruku i ustane zdrav. Rabi Johanan obolio je. Tada podje k njemu rabi Hanina i upita ga: »Jesu li ti bolovi dragi?« on odgovori: »Niti oni a niti nagrada«. Tada on reče: »Daj mi svoju ruku« On mu dade ruku i ustane zdrav. Zašto je morao rabi Johanan trpiti bolove? Rečeno je: »Jer se nijedan uznik ne može sam iz uza osloboditi. (Berahot 4b.)

III.

Rabi Eliezar obolio je. Tada podje k njemu rabi Johanan. Tada opazi da drijema u tamnoj izbi. On otkrije njegu nadlakticu i sine zraka svjetlosti. Tada opazi, da rabi Eliezar plače. On ga upita: »Zašto plačeš?« Možda radi nedovoljnog učenja tore? Ta mi smo učili, da li mnogo ili malo samo neka se njegovo srce Božanstvu prikloni. Možda radi briga prehrane? Nije svaki čovjek dostojan za obo stola. Možda radi djece? Ova kost je od 10 djece. Nato mu reče on: »Radi ove ljepote, koja mora venuti u prahu, plačem«. Nato mu reče: »Onda imaš pravo da plačeš«. I tada plakahu obojica. Medjutim ga upita: »Jesu li ti

bolovi dragi?» On odgovori: »Niti oni, a niti njihova nagrada«. Nato reče: »Daj mi svoju ruku«. On mu pruži ruku i ustane zdrav. (Berahot 4b.)

IV.

Rabi Huna ukiselilo se 400 bačva vina. Tada podje k njemu rav Juda, brat pobožnog rava Salo i učenjaci govorahu mu: »Ispitajte gospodine svoja djela«. Tada on njuna reče: »Jesam li Vam sumnjiv?» A oni mi rekoše: »Tko će sumnjati na Boga, da izvrši sud a da ne bude imao uzroka«. Tada on reče: »Ako ima koga, koji je o meni nešto čuo, neka to veli«. Tada rekoše oni: »Tako nam je došlo do uha, da gospodin svome vinciliru uskraćuje lozu«. Tada on njima reče: »Da li mi bar nešto ostavlja, ta on krade meni gotovo sve«. Tada oni rekoše njemu: »To je ono, što ljudi kažu: »Tko i tata okrade osjeća tek«. Tada on njima reče: »Obećajem, da ću mu ih dati« Neki kažu, da je nestalo octa i postalo vino, a neki kažu, da je ocat poskupio i bio prodan uz cijenu kao vino. (Berahot 4b.)

V.

Kad je on (Rabi Jozua sin Levijev) trebao umrijeti, bilo je rečeno andjelu smrti: »Podji i pokaži mu se uslužnim«. On podje pokaže mu se. Tada on njemu reče: »Pokaži mi moje mjesto!« A on reče: »Tako mi života«. On reče: »Daj mi svoj nož, da me ne uplašiš s njim na putu«. On mu ga dade. Kad prispješe tamo, podigne ga, da mu pokaže. On skakaše, da je pao na drugu stranu. On ga držaše za rub njegove haljine. On mu reče sa prisegom, da ne ide van. Tada reče Bog, ako si je već dao razriješiti prisegu, neka ide natrag ali ako ne, onda ne treba natrag. On mu reče: »Daj mi moj nož«. On mu ga ne dade. Tada se proćuo glas, koji reče: »Vrati mu, jer on ga treba za kreature«. Tada Eljahu pred njim izvikaše: »Učinite mjesta za sina Levijeva, učinite mjesta za sina Levijeva«. On podje i nadje Simona. sina Johaia. Taj sjedjaše na trinaest stepenica povišenom stolcu. On mu reče: »Jesi li ti sin Levijev?» On reče: da. Tada mu on reče: »Da li je bila vidljiva duga u tvojim danima?» On mu reče: Da. Ako je tomu tako ti nisi sin Levijev. Ali nije bilo tako, jer nije bilo nikakove, samo je mislio, ja ne ću, da mojoj osobi pripisujem ovu naklonost Rabi Hanina, sin Papaov bio je prijatelj njegov. Kad ga je duša trebala ostaviti reklo se je andjelu smrti: »Podji i pokaži mu se uslužnim!« Podje on k njemu i pokaže se. Tada on reče: »Ostavi me trideset dana dok opetujem naučeno, jer veli se: »Blago onome, koji ovamo dodje i naučeno u svojoj ruci«. On ga ostavi, nakon trideset dana podje on, da mu se pokaže. Tada mu reče: »Pokaži mi moje mjesto«. On mu reče: »Tako mi života!« Tada on reče: »Daj mi svoj nož, možda bi me preplašio na putu«. Tada on njemu reče: »Kao tvoj prijatelj hoćeš samnom da postupaš«. On mu reče: »Donesi mi knjigu tore i pokaži mi, da li ima nešto, što je unutra napi-

sano, što ja ne bih izvršio«. Tada on njemu reče: »Je si li se priključio infekcioznim bolesnicima i bavio se s torom?« A ipak, kad ga je duša ostavila, rastavljaše vatreni stup njega od svijeta. I bilo se učilo, da nije vatreni stup rastavljao nego samo jednoga u generaciji ili dvojicu u generaciji. Približio mu se rabi Aleksander. On reče: »Učini to radi časti učenjaka«. Ostalo je nevaženo. »Učini to radi časti svojega oca«. Ostalo je nevaženo. »Učini to radi svoje vlastite časti«, tada je nestao. Tada reče Abaja, to je da se isključi onaj, koji nije izvršio. Tada reče rav Ada sin Matnasa: Isključiti gospodara, koji nema ograde na svojoj kući. Tomu ali nije bilo tako, on je imao, ali u ovo vrijeme bila je porušena od vjetra. (Ketubot 77b.)

VI.

Rav Šešet bio je slijep. Tada podje cio svijet k dočeku kraljevskog obraza. On se spremi i podje s njima. Sastao ga neki Saducejin, koji mu reče: »Čitavi vrčevi k rijeci kamo polupani?« On mu reče: »Dodji i vidi, da ja mogu više od tebe«. Tada podje prva četa mimo, koja vikaše. Tada mu reče ovaj Saducej: »Dolazi kralj«. Tada mu reče rav Šešet, on nije došao. Tada prodje druga četa mimo, koja vikaše. Tada mu reče Saducej: »Sad je došao kralj«. Tada mu reče rav Šešet, ne dolazi kralj. Tada podje mimo treća, koja ćutaše. Tada mu reče rav Šešet: »Sigurno sada dolazi kralj«. Tada mu reče ovaj Saducej: »Odakle to imaš?« Tada mu reče: »Zemaljsko veličanstvo je jednako nebeskom veličanstvu, jer je napisano: Podji van i postavi se na brdo pred Boga i gle Bog prolazi mimo i silan moćan vjetar iskorjenjujući bregova, razmrskavajući pećine pred Bogom. Ne u vjetru Bog a nakon vjetra potres, ne u potresu Bog, nakon potresa vatra, ne u vatri Bog a nakon vatre tihiglas«. Kad je kralj prispio tada započne rav Šešet i blagoslovi ga. Tada mu reče ovaj Saducej: »Toga koga ne vidiš, blagoslivlješ?« I šta je došlo na toga Saduceja? Neki kažu, njegovi prijatelji su mu izliječili oči, neki opet kažu rav Šešet je položio na nj svoje oči i on je postao gomila kostiju. (Berahot 58a).

VII.

Reče rabi Helko: »Vino iz Prugaise i voda iz Jomsusa zavedoše deset plemena Izraelova«. Rabi Eliezer sin Arohov podje onamo. Podje on za njima. Tada mu bude iskorijenjeno znanje. Kad se je povratio, pokuša da čita u jednoj knjizi. Htio je da čita: »Ovaj mjesec neka vam a reče: Skrutilo se njezino srce«. Tada mu zamoliše učenjaci milost i njegovo se znanje vratilo. I to je ono, što se je naučalo. Rabi Nehoraj veli: »Spremi se u progonstvo na jednom mjestu od tore i ne reci neka te slijedi, jer tvoji prijatelji zadržat će ju u tvojoj ruci ne uzdaj se u svoj razum«. Učilo se, njegovo ime nije bilo rabi Nehoraj, nego rabi Nehemija bilo je njegovo ime. Neko kažu: rabi Eliezer

sin Arohov, bilo je njegovo ime. I zašto je njegovo ime bilo nazvano rabi Nehoraj? Jer on rasvjetljavaše oči mudraca u Halahi. (Sabat 147b).

Takvih i sličnih stavaka talmudu, kako sam ih ovdje naveo, ima u talmudu na hiljade. Oni sačinjavaju »agadski dio« poeziju prema neusporedivo težem djelu »halahi« prozi.

Kod prevoda gornjih mjesta iz talmuda držao sam se strogo riječi originala, interpretaciju, značenje i tumačenje prepuštam cijenjenom čitatelju.

Neka se u njima snadje prema mjerilu svojih duševnih sposobnosti i oštroumlja, kako znade i može.

Želja mi je, da ovim izvacima iz talmuda, pobudim interes naše židovske omladine, koja teži za židovskom naobrazbom, za ovo naše žalibože i od Židova prezreno monumentalno djelo i da ju ovime potaknem, da se više bavi ovom lektinom talmuda, koja oplemenjuje duh i srce, umjesto što se bavi lakomislenom zabavom, kafanom, kartama i nogometom.

Izvjesno je, da će se naši rabini najvećom pripravnosću odazvati pozivu židovske mladeži, bude li trebalo, da ju se uvede u misterije talmuda i da se popularno i lako shvatljivo rastumači gdje koje tamno mjesto iz talmuda, koje se samo na prvi pogled čini kao da spada u područje transcendentna ili metafizike.

To samo o Tebi židovska omladino ovisi. Ti moraš imati ozbiljnu volju, pa će jednim mahom taj toliko na zlu glasu i razvikani talmud da postane zajedničkim dobrom čitavog obrazovanoga čovječanstva, a to bi moglo biti samo na ugled i dobrobit našu.

